Suomen Uusiomuovi Oy

11.05.2021

Eduskunnan ympäristövaliokunta
TaV@eduskunta

Hallituksen esitys jätelaista (40/2021 vp)

Suomen Uusiomuovi Oy on vuonna 1992 perustettu yleishyödyllinen muovipakkausten tuottajayhteisö, joka vastaa tuottajavastuun hoitamisesta yli 2500 muovipakkaustuottajan puolesta.

Yleisesti voidaan todeta, että esitys keskittyy useissa kohdissa korostamaan kierrätystavoitteita. Ympäristövaikutusten kannalta tärkeämmät tavoitteet käytön vähentäminen ja uudelleen käytön edistäminen jäävät esitetyssä kokonaisuudessa vähäisempään osaan.

Tulevien vuosien yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteiden saavuttamiseksi avainasemassa on biojätteiden kierrätyksen tehostaminen nykytilanteessa huomattavasti. Jos tässä tavoitteessa epäonnistutaan, tulevia kokonaiskierrätystavoitteita ei tulla saavuttamaan. Esityskokonaisuudessa on biojätteitä koskeville muutoksille esitetty suhteellisen verkkaista etenemisaikataulua ilman sitovia kierrätystavoitteita.

Biojätteiden jälkeen seuraavaksi eniten kierrätyspotentiaalia on muovijätteissä. Näistä muovipakkaukset muodostavat merkittävän osan.

Muovipitoisissa jätteissä aikataulutettuja toimia edellytetään ainoastaan tuottajavastuumateriaaleille. Myös täällä muovipakkausten merkitys on suuri.

Muovipakkauksissa jätetään kansalliset mahdollisuudet hyödyntämättä

Esityksessä keskitytään muovipakkausten kierrätysasteen nostamiseen erilliskeräyksen kautta voimakkaammin kuin direktiivit edellyttäisivät. Tämä tullee johtamaan kahteen lopputulemaan:

1. Jätämme kansallisesti hyödyntämättä mahdollisuutemme päästä kierrätystavoitteisiin ottamalla käyttöön muita kierrätyksen toimintamalleja jotka:
   - Mahdollistaisivat merkittävän kierrätysliiketoiminnan rakentumisen maahamme.
   - Mahdollistaisivat muovipakkausten 50 % kierrätystavoitteen saavuttamisen vuoteen 2025 mennessä.
2. Keskittymällä vain erilliskeräyksen lisäämiseen emme tule saavuttamaan kierrätystavoitteita.

Lakiesityksen 62 § uhkaa kotimaista kierrätysliiketoimintaa

Muovipakkauskierrätyksen myönteisen kehityksen uhkana Suomen Uusiomuovi näkee erityisesti lakiesityksen 62 §:ssä esitetty uusi vaatimus pakkaustuottajavastuuyhteisön toiminnan laajuudesta. **Pakkaustuottajavastuuyhteisön toiminnan on katettava kaikki materiaalit.**

Toteutuessaan vaatimus tulee merkitsemään taka-askeleita hyvin kehittymään lähteneelle kotimaiselle muovinkierrätysliiketoiminnalle. Suomen Uusiomuovin toiminnan loppumista, kertyneen osaamisen hukkaamista ja rakennetun yhteistyöverkoston alasajoa.

Suomen Uusiomuovin hallinnossa on mukana koko muovipakkausten arvoketju, jonka mukana olo on välttämätöntä, kun halutaan siirtyä käyttämään vain kierrätettäviä muovipakkauksia ja varmistaa, että meillä on kaikissa olosuhteissa toimiva kierrätysketju. Uusiomuovin hallituspaikat jakautuvat tasaosuuksin kaupan, elintarviketeollisuuden ja muiden arvoketjun toimijoiden kesken. Tämä on osoittautunut toimivaksi pohjaksi arvoketjun yhdessä rakentaessa tehokasta, suomalaisiin vahvuuksiin rakentuvaa kierrätysketjua.

Esitetty muutos tulee merkitsemään uutta linjavalintaa. Olemme valitsemassa reitin, jossa muiden jäsenvaltioiden toimintatapoja seuraten päädymme ratkaisuihin, jotka tulevat kuluttajille kalliiksi eivätkä kuitenkaan takaa kierrätystavoitteiden saavuttamista eivätkä tue uuden kiertotalousliiketoiminnan kasvuedellytyksiä.

Miksi esitettyä muutosta on pidetty tarpeellisena

Vaatimusta yhdestä tuottajayhteisöstä, joka hoitaa kaikkia pakkausmateriaaleja on perusteltu laajasti. Tärkeimmät vaatimukselle esitetyt perustelut eivät käsityksemme mukaan ole kovin pitävällä pohjalla:

A. Muutos on tarpeen tuottajavastuun tehokkaaksi hoitamiseksi
Missään yhteydessä ei ole tuotu esiin konkreettisia seikkoja tai esimerkkejä siitä, kuinka miten esitetty vaatimus tehostaisi käytännössä tuottajavastuun hoitamista. SUMin näkemyksen mukaan nykymallia kehittämällä olisi sen sijaan saavutettavissa lisää tehokkuutta. Esitetty malli saattaa rakenteiden yksinkertaistamiseen liittyvien tavoitteiden vastaisesti johtaa tilanteeseen, jossa muiden pohjoismaiden ja mm Saksan tapaan syntyy useita kilpailevia tuottajayhteisöjä.

B. Muutos on tarpeen 49 § mukaisen kuntien ja tuottajien yhteistoimintavelvoitteen toimeenpanemiseksi. Nykyasetelman sanotaan lisäävän merkittävästi yhteistoimintamallin toimeenpanoon liittyvää epävarmuutta.
Suomen Uusiomuovin toimitusjohtaja on osallistunut aktiivisesti kuntasektorin kanssa käytyihin neuvotteluihin yhteistyösopimuksesta. Näkemyksemme on, että sopimus saadaan neuvoteltua valmiiksi ja se syntyisi yhtä todennäköisesti riippumatta 62 § yhdistymisvaatimuksesta.
Myös kuntasektori on tuonut neuvotteluiden esille kantansa, että sopimus saataisiin neuvoteltua myös ilman 62 § vaatimusta.

C. Tuottaja voi hoitaa pakkaustuottajavelvoitteen liittymällä jäseneksi yhteen pakkaustuottajayhteisöön
Tämä ns yhden luukun periaate on pakkaustuottajapuolella ollut käytössä vuodesta 2005 saakka. Tuottajat liittyvät järjestelmään tekemällä yhden sopimuksen Suomen Pakkauskierrätys Rinki Oy:n kanssa. Ehdotettu muutos ei tuo tuottajan kannalta oleellista muutosta nykytilanteeseen.

D. Muutos poistaa päällekkäistä toimintaa
Nykymallissa pakkaustuottajat hoitavat yhdessä kaikki sellaiset toiminnot, joiden yhteisestä hoitamisesta on arvioitu voivan kertyä synergia- tai tehokkuushyötyjä. Näistä tärkeimpiä ovat:
- *Tuottajien rekisteröityminen ja liittyminen pakkaustuottajayhteisöön.*
- *Kierrätysmaksujen veloitus yhdellä laskulla*
- *Pakkasjätetilastointi*
- *Kuluttajien pakkausten aluekeräyksen järjestäminen yhteisillä Rinki-ekopisteillä.*
- *Kuluttajaneuvonta sosiaalisessa mediassa, netissä ja puhelimitse.*

E. Nykytilanne vaikeuttaa tuottajien edunvalvontaa
Nykytilanne tuottajasektorin edunvalvonnassa tuntuu kieltämättä vähän sekavalta. Tuottajien on mahdollisuus ja tarpeen selkeyttää eri toimijoiden vastuita asian suhteen ilman 62§ muutosta. Esitetty muutos ei kysymystä ilman muita aktiivisia toimia tule ratkaisemaan.

F. Suurimpien tuottajien tulee suurina maksajina saada itselleen nykyistä isompi rooli pakkaustuottajakokonaisuudessa
Nykytilanteessa pakkaustuottajayhteisöillä on erilaisia omistuspohjia historiallista syistä. pitkäaikainen käytäntö on kuitenkin ollut, että tuottajayhteisöjen hallituksiin on valittu edustajat kolmijaon pohjalta. Kolmannes jäsenistä edustat kauppaa, kolmannes elintarviketeollisuutta ja kolmannes muita kyseisen materiaalin arvoketjun toimijoita.
<u>Ehdotettu muutos tulee käytännössä yksipuolistamaan omistuspohjaa ja keskittämään päätösvaltaa.</u> Käynnistyneissä yhdistymisneuvotteluissa on kannatusta saanut malli, jossa uuden tuottajayhteisön hallitus muodostuisi viidestä jäsenestä, jotka valittaisiin suurimpien tuottajia tai heitä edustavien järjestöjen edustajista. SUM näkee tässä merkittävän uhan liittyen noin 2500 pienemmän muovipakkaustuottajan etujen huomioon ottamiseen tulevaisuudessa.

Kuten edellä käy ilmi, muutoksen perustelut ovat hataria. Muutos ei toisi tavoiteltuja hyötyjä. Se vaarantaa muovinkierrätysliiketoiminnan kehitysedellytykset maassamme.

Kierrätystavoitteet edellä kohti kiertotaloutta

Nykymallissa pakkaustuottajayhteisöihin on kertynyt materiaalikohtaista kierrätystietoutta tavalla, joka on mahdollistanut korkeat kierrätysasteet, jotka useimmiten, jo täyttävät unionin asettamat tavoitteet vuodelle 2025. Yhteistyö tuottajayhteisöjen välillä sujuu hyvin.
Muovipakkausten kierrätysmaksut ovat halvimpien joukossa, noin kolmanneksen esimerkiksi Ruotsin tasosta.

Muutos on hallitusohjelman tavoitteiden vastaisesti muodostumassa uhaksi kotimaisen kiertotalouden vahvistamiselle. Mm VTT näkee kemiallisen kierrätyksen kehittämisen tärkeäksi mahdollisuudeksi kansantaloudellemme. Kaikki esitetyn muutoksen kannattajista eivät näe tuottajayhteisön tehtäviin kuuluvan esimerkiksi käytettävien pakkausten muutoksen nykyistä paremmin kierrätettäviksi liittyvän prosessin edistäminen.

Suomen Uusiomuovi Oy

11.05.2021

Suomen Uusiomuovi näkee Ecodesign-ajatuksen välttämättömäksi osaksi tuottajavastuun kierrätystavoitteiden saavuttamista. Olemme käytettävissä olevin keinoin tukemassa kotimaisenkierrätysliiketoiminnan syntymistä.
Kehityshankkeiden kanssa on kuitenkin kiire. Jätemateriaalivirtojen ohjautuessa enenemässä määrin ulkomaille ja kotimaisen muovituoteteollisuuden joutuessa kääntymään ulkomaisten uusioraaka-ainetoimittajien puoleen on syntymässä vakiintuneita materiaaliketjuja, jotka tulevaisuudessa vaikeuttavat merkittävästi mahdollisten kotimaisten hankkeiden menestysmahdollisuuksia.
Ehdotettu muutos on jo lausunnolle tulonsa jälkeen aiheuttanut pääosin kuluvalle ja tuleville vuosille kohdistuvat yli 15 miljoonan euron lisäkustannukset muovipakkaustuottajille. Osansa tästä joutuvat maksamaan pienet ja keskisuuret tuottajat, jotka eivät ole olleet muutosta vaatimassa.

EU:n pakkausjätedirektiivin valmistuta vuonna 2018 valmistelimme toimintasuunnitelman tuleville vuosille, POLKU 2025:n. Sen tarkoituksena oli varmistaa tulevien kierrätystavoitteiden saavuttaminen koko muovipakkausten arvoketjun osallistuessa sen toteuttamiseen. Laadittu etenemispolku olisi edelleen ajankohtainen. Esitetty muutos 62 §:ään näyttäisi kuitenkin muodostavan esteen sen toteuttamiselle.

Esitetty muutos näyttää rikkovan toimivan pakkaustuottajavastuukokonaisuuden ilman, että sen avulla voitaisiin reaalimaailmassa edistää perusteluissa mainittujen tavoitteiden saavuttamista. Hylkäämällä esitetyn muutoksen eduskunta vahvistaisi kestävän muovipakkausten käytön edellytyksiä ja loisi mahdollisuuksia uudelle liiketoiminnalle maassamme.

Kunnioittavasti

Vesa Soini
toimitusjohtaja
Suomen Uusiomuovi Oy

liite Polku 2025

Suomen Uusiomuovi Oy

11.05.2021

Liite: Polku 2025

POLKU 2025: 50 % muovipakkauskierrätys vuonna 2025

- Kuluttajaviestinnän, opastuksen ja neuvonnan tehostaminen yhteistyössä viranomaisten ja muiden ympäristötoimijoiden kanssa.
- Kehitämme Ekopisteverkoston toimivuutta, palvelukykyä ja kattavuutta
- Pyrimme edistämään muovipakkausten kiinteistökeräyksen yleistymistä. Ensi vaiheessa yhteistyössä alueellisten jäteviranomaisten, kunnallisten ja yksityisten jäteyhtiöiden kanssa
- Edistämme laitosmaisen kierrätyksen yleistymistä
  - sekajätteen lajittelu ennen jätevoimalaa
  - kierrätysmateriaalin laitosmainen erottelu sekajätteestä
- Yrityksissä syntyvien muovipakkausten kierrätyksen tehostaminen (yritysvalmentaja, kierrätyskumppanit)
- Eco/packdesign: Uudelleenkäytön ja paremman kierrätettävyyden edistäminen
  - kierrätysopas pakkaussuunnittelijoille
- Seuraamme kierrätysteknologian kehitystä ja osallistumme kehityshankkeisiin, joiden tavoitteena on tehokkaampi kierrätysteknologia ja sen käyttöönotto (esim. mustat muovit, sekakalvot ja kemiallinen kierrätys).

Uusiomuovin tahtotilana on yhteistyössä viranomaisten sekä kunnallisten ja yksityisten ympäristöyritysten kanssa löytää kansantaloutemme kannalta tehokas toimenpidekokonaisuus, jolla voimme vastata muovipakkausten 50 prosentin kierrätystavoitteeseen vuonna 2025 ja kehittää muovipakkauskierrätystä siitäkin eteenpäin.